

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос Адыги

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 100 (21829)

2019-рэ ильес

Гъубдж

МЭКЬУОГЬУМ и 11

ОСЭ Гъэнэфагъэ ииэп
къыхэтутыгъэхэр ыкли
нэмымкэ къэбархэр
тисайт ижүгъотэштыг
WWW.ADYGVOICE.RU

Мэхъанэшхо зиГЭ проект

Къэралыгъо корпорациеу «Росатомым» иинвестиционнэ проектышхохэм ащыщэу жыбыгъекэ 10ф зышээрэ паркым игъэпсын Адыгеим щыльагъекуатэ. Жыбыгъэм ыклюачэ кызыфагъэфедээ энергетикэм ыльэнъыкъокэ республикэм хэхъоныгъэ ышыным проектир фэлорышэшт.

Ар гъэцклагъэ зэрэхурэм шъхъэу Къумпыл Мурат. Проектыр щылэнъыгъэм щыпхырышыгъенам пае республикэм

ипащхэр компанием сид фэдэрэ лъэнъыкъоки 10ф зышээрэ паркым игъэпсын Адыгеим щыльагъекуатэ. Жыбыгъэм ыклюачэ кызыфагъэфедээ энергетикэм ыльэнъыкъокэ республикэм хэхъоныгъэ ышыным проектир фэлорышэшт.

Ащ иапэрэ едзыгъо кыдыхэлъытагь МВти 150-м къэхъэрэ клюачэ зиГЭ жыбыгъекэ 10ф зышээрэ станции Шэуджэн ыкъоки Джэджэ районхэм ащыгъэпсыгъяньир. Мы проектиим изэшохын республикэм ифедэ хэль, сида пломэ икіеркыкэу

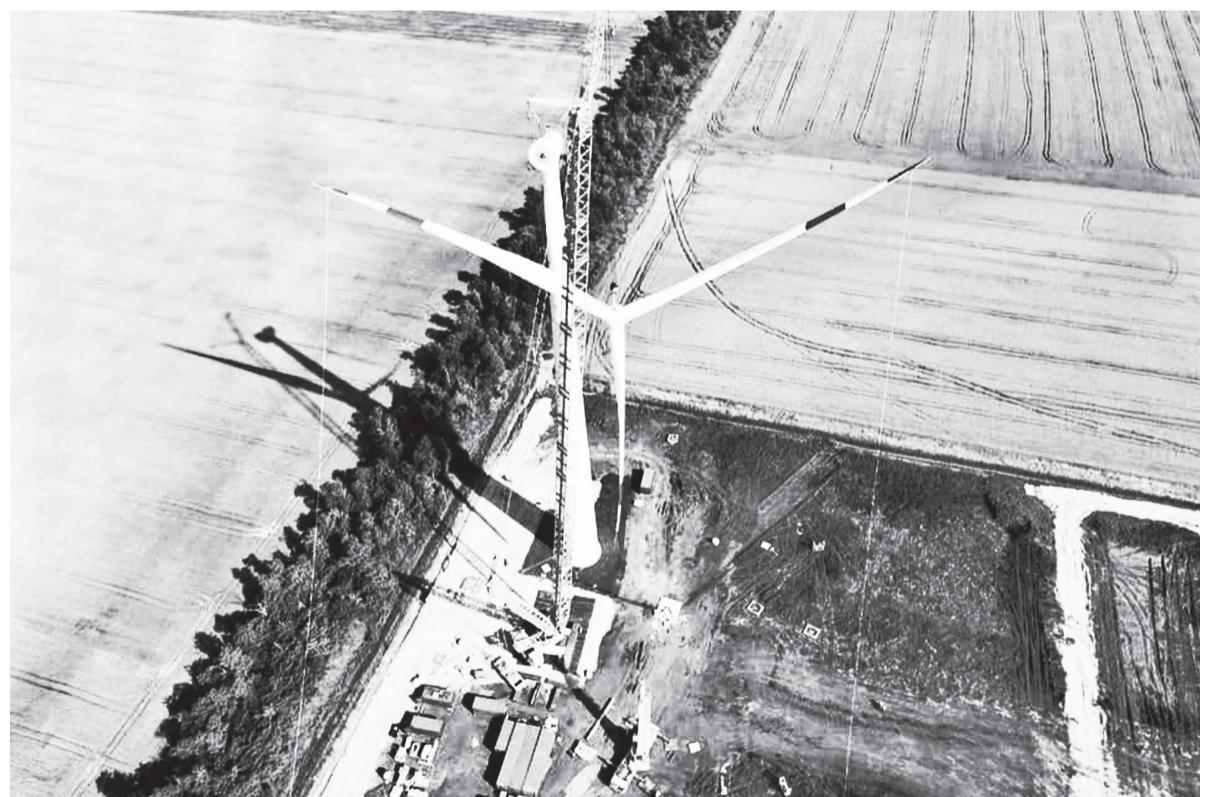
кызыфагъэзэжьыре энергетикэм ихэхъоныгъэ амал къытышт шъольырым энергием ыльэнъыкъокэ фэнэкъоныгъэу илэхэр ригъэкъужынхэмкэ.

Непэрэ мафэм ехъулэу жыбыгъекэ 10ф зышэштхэ апэрэ пкыыгъохэр агъеуцугъэх, яльэгагъэ метри 100 мэхъу. Зэргээнэфагъэмкэ, зэкіэмкэ ахэм япчагъэ 60 хъущт, пкыыгъо пэпчь МВт 2,5-рэ клюачэ илэшт. Ильесэу тызыхэтам илонигъо мазэ ехъулэу апэрэ генера-

циер паркым къытышт. Энергие тедэр экономикэм ыкли социальнэ лъэнъыкъом хэхъоныгъэхэр ышынхэм фэлорышэшт.

Къэогъэн фае Адыгеим имызакъоу, Урыссыемкэ мыр проектишхоу зэрэштийр. Республиком иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм, шъольырым иэнергосистемэ зыпкь итэу 10ф зышэным афытэгъэпсыхагь.

ТХЬАРКЬОХЬО
Адам.

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъапIэхэр!

2019-рэ ильесим ия II-рэ ильесныкъо кIэтхэгъур макъо.

Гъэзэтэу «Адыгэ макъэр» мыш фэдэ уасэхэмкэ почтэм иотделениехэм къашишутхыкыын шъульякъышт:

индексэу П 4326-рэ зиГЭ — сомэ 869-рэ чапыч 88-къэ;

индексэу П 3816-рэ зиГЭ — сомэ 851-рэ чапыч 32-къэ.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэ гъэзетеджэхэр!

Редакцием хэт киоскым «Адыгэ макъэм» соми 150-къэ шъущыкъэтхэн шъульякъышт. (Мыщ щыклатхэхэрэм киоскым ежь-ежырэу гъэзетыр чахыжьызэ ашышт).

Къалэу Мыекъуапэ дэт хъызметшапIэхэу, организациехэу, учреждениехэу корпоративнэ шыкъкэм тетэу гъэзет экземпляр 15-м къыщымыкъэу къизитхыкъыхэрэхэр редакцием сомэ 240-къэ щыкъэтхэнхэ альэкъышт.

Университетхэу, институтхэу, еджапIэхэу корпоративнэ шыкъкэм тетэу гъэзет экземпляр 15-м къыщымыкъэу къизитхыкъыын зимурадхэр редакцием соми 150-къэ щыкъэтхэнхэ альэкъышт. Мыхэм ялошапIэхэм къыратхыкъыгъэ гъэзетхэр редакцием афишэжкыыштыг.

Шъуклатх лъэпкь гъэзетым!

Гъэорышаплэм пэщаклэ и

Адыгэ Республикаем и Лышхъяэу Къумпыл Мурат УФ-м ошэ-дэмьишэ юфхэмкэ и Министерствэ Ростов хэкумкэ и Гъэорышеплэ Шхъяэ ипащэу Вячеслав Бутко тыгъуасэ юфшэгъу зэлуклэгъу дыриагъ.

Аш хэлэжьагъэх АР-м и Примьер-министрэу Александр Наролиниымрэ Адыгейим и Лышхъяэрэ министрхэм я Кабинетрэ я Администрации ипащэу Тхакущынэ Муратрэ.

Федеральнэ ведомствэм ипащхэм яшьэрьлэклэ Вячеслав Бутко Адыгейим къэлыгъ ыкы УФ-м и МЧС АР-мкэ и Гъэорышаплэ ипащэу агъэнэфэгъе Александр Зыбкиным нэуасэ фишыгъэх. Мы Іенатлэм ыпеклэ үтгыгъ ыкы ведомствэм и Гъэорышаплэ Новгородске хэмжээнэ ыпеклэ ипащэ игуадзэу агъэнэфэгъе Хацацыкly Султлан аш зэблихъуг.

Б.Бутко къэгушыгъээ Іенатлэм ыаугъэхъэгъе А. Зыбкиныр оптышо зылэклэль ыкы сид фэдэ лъэнхыкоки узшыгъун пльэкьишт пащэу зэрэштийрэ, чыплэ зэфшхъяфхэм, ахэм ахэхъе Адыгейри, къулыкъур зэрацихыгъэр хигъэунэфыгъ.

АР-м и Лышхъяэ къизэрэ-

хигъэшыгъэмкэ, мы къулыкъум и Гъэорышаплэ республикэм ышээм непэ ыгъэцэклэн ыкы юфшэнэгъ зыщигъэлэшэн фэе пшьэрьлэгъ ыпашхъяэ щит. Ахэр зэрифшэшьашу зэшохыгъэнхэм министраклэм ынааэ тэригъэтинам зэрэшыгъурырэриуагъ. Пащэм тишьольыр къулыкъур зэрэшихыгъэм мэхъянашко иэу АР-м и Лышхъяэ къыхигъэшыгъ. Анахъяэ ынааэ зытыридзагъэр чыплэ кадрэхэм ягъэхазырын, Гъэорышаплэм иколлектив зэгүрхонигъэ хэлъяу юф ышэнэм, аш иматериалнэ-техничесэ зытет нахьын шыгъэнэм пылъынхэр арьх.

— Псыкъиунам, нэмийн ошэ-дэмьишагъхэм къыздахьырэ гумэкыгъохэм ядэгъэзыжынкэ зэрифшэшьашу, шуагъэ къытэу юф зэдэгтэшэ, ашкэ оптышо тэлэклэль. Пстэуми анах шхъяэлрэ республикэм щыпсэухэрэм ящынэгъончагъэ ухьумэгъэнэм тэзэгъу-

сэу юф дэтшэныр арь, — къытуагъ Къумпыл Мурат. Цыхъяэу къыфашыгъэр, къулыкъушэхэр, цыифхэр къизэрэшыгъурыгъэнхэм, опытэу лэклэлтыр къызифгъэфедээ министерствэм хэхъонигъэхэр ышынхэм ишьыпкъеу зэрэпильшытэр А.Зыбкиним къытуагъ. Ашкэ Адыгейим и Лышхъяэ, профильнэ Министерствэм ипащхэм зэрафэрэзэр хигъэунэфыгъыгъ. Пшьэрьлэхэр, гүхэлхэр щыншыгъэм щыпхырышыгъэнхэм фэшл республикэм ихбээ къулыкъухэм чанэу юф адишэгъенным зэрэфхъязырыр хигъэунэфыгъыгъ.

Александр Зыбкиныр 1965-рэ ильэсм чьэпьюгъум и 14-м Белоруссием ит посэуплэ Островец къыщыхъугъ. Москва дэт Авшъэрэ дээ команднэ училишыр къуухыгъ. Взводым, ротэм якомандирэ, батальонным иштаб ипащэу къулыкъур 1998 — 2009-рэ ильэс-

хэм полкым иштаб ипэшагъыкы икомандирыгъ.

УФ-м ошэ-дэмьишэ юфхэмкэ и Министерствэ Адыгейимкэ и Гъэорышеплэ Шхъяэ къулыкъур щылтигъэклэгъ. Ашыуж УФ-м и МЧС и Кавказ шхъольыр гупчэ игъэорышаплэ

ипащэ игодзагъ. Къулыкъур зиходырэм щегъэжьагъэу къэралыгъо тын зэфшхъяфхэр къыфагъэшьошагъэх.

ТХАРКЬОХЬО Адам.

Сурэтир А. Гусевым тырихъыгъ.

Мэкьюогъум и 12-р — Урысъем и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухэр лытэнэгъэ зыфэтшыхъэрэ!

Урысъем и Мафэ фэшл тышьуфэгушо!

1990-рэ ильэсм мэкьюогъум и 12-м ёынэгъэ хъугъэ-шагъэр Урысъем итарихъыкы анах мэхъянэшко зилэхэм ашыщиагъ.

Аш къыкъэлхыкыгъэ ильэсхэм къаклоц! Урысъем бэ щызеххонгъэр. Непэ тихэгъэгу дунаам шхъяэлафу къыщыхъырэ ыгъэптийзээ, ильэпкэ федэхэр къэзыхъумэн зылэкьирэ, ицыхъэ зытэлхъягъэ ыпеклэ лъыкъотэрэ, зиэкономикэ хэхъонигъэ фэшшырэ, цыифхэм яфшьошэ щылаклэ ялэнэмкэ амалхэр языгъэгъотырэ къэралыгъо хъугъэ.

А зэклэ юфшэнэшхом къыкъэлхыгъ, тиреспубликэрэ тихэгъэтурэ гэхъягъэ хэлъяу ыпеклэ лъыкъотэнхэмкэ ткүчагчээ зэкээмэ зэрэзэдгээгъурэм ишьуагъэу ар плъытэн плъэкьишт.

Адыгейим щыпсэухэрэм язэгурьынгъэрэ ягуетыныгъэрэ яшьуагъэкэ Адыгейимрэ Урысъемрэ тапэкли гъэхъэгъаклэхэр зэрашыщхэм, тикъэралыгъо ихэхъонигъэ тэри тиахъ гъэнэфагъэ зэрэхэтшыхъащтим тицыхъэ тель.

Тичыплэгъу лъаплэхэр, псаунгыгъэ пытэ, щылаклэ шхуилэнхэу, дунаир мамырэу шхупсэунэу шхуфэтэл! Мы мэфэкъирэ Урысъем, аш инеушырэ мафэ ятамыгъэу ренэу щэрэл!

Адыгэ Республикэм и Лышхъяэу Къумпыл Мурат
**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэрэ Владимир НАРОЖНЫЙ**

Адыгэ Республикэм и Лышхъяэ иунашъу

Рэзэнэгъэ тхыль фэгъэшьошэгъэнэм ехыиллагъ

Псаунгыгъэм икъеуххумэнкэ гъэхъагъэхэр зэрилхэм фэшл псаунгыгъэм икъеуххумэнкэ федеральнэ учреждение «Пшынхъяэзэхъырэ Федеральнэ къулыкъум имедикэ-санитарнэ частэу N 23-м» икъутамэ — медицинэ частэу N 17-м ипащэу, иврачэу Русанова Вероника Николай юпхъум рэзэнэгъэ тхыль фэгъэшьошэгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм
и Лышхъяэу
Къумпыл Мурат**
къ. Мыекъуапэ,
мэкьюогъум и 10, 2019-рэ ильэс
N 146

Адыгэ Республикэм и Лышхъяэ иунашъу

Рэзэнэгъэ тхыль афэгъэшьошэгъэнэм ехыиллагъ

Мэкью-мэшым ихэхъонигъэ ялах зэрэхашьхъэрэм фэшл федеральнэ къэралыгъо бюджет научнэ учреждениеу «Лэжыгъэхъэмкэ Лъэпкъ гупчэу П.П. Лукьяненкэм ыцээзыхъырэм» иофишэхъэм рэзэнэгъэ тхыль афэгъэшьошэгъэнэу:

1) Аблова Ирина Борис юпхъум — коц лъэпкъышу-хэм якъыххынкэ лабораторием ипащэ;

2) Беспалова Людмила Андрей юпхъум — коцымрэ тритикалемрэ ялэжхынкэ ыкы ахэм ячылапхъэхэм якъыххынкэ отдельм ипащэ;

3) Керимов Вагиф Рахмет-Оглы ыкъюм — чылапхъэхэм адэлэжъэнхэмкэ ыкы маркетингымкэ директорым игуадзэ;

4) Нестеренко Владимир Владимиров ыкъюм — хэзлэпкъышу-хэм якъыххынкэ ыкы ялэжхынкэ отдельм ипащэ.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъяэу
Къумпыл Мурат**

къ. Мыекъуапэ,
мэкьюогъум и 10, 2019-рэ ильэс
N 148

Цыифхэр зэфшыщэшт мэфэк

Пшьэдэкъыгъэу ыхьырэмкэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «МПК-у Мыекъопэ пивэш заводыр» къэшакло зыфэхъурэ къэлэ мэфэкъэу «Квасым ыкы лимонадын яфестиваль» зыфиорэр мэкьюогъум и 15-м зэхащэшт.

Щэлэгээ гупчэу «Майкоп Молл» зыфиорэр шоигъонигъэ зилэ пстэури къырагъэблагъэ.

Зэхэшаклохэм къызэралу-гъэмкэ, юфхъабзэм пшьэрьлэ шхъяэу илэр псаунгыгъэм игъэлтийн цыифхэр нахь фашэнхэр, узыгъэутешьонэу щымыт шхонэу, пкъышъолымкэ зишүагъэ къакло заводым къыдигъэкъирэр арагъеуплэкъуныр,

гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо уаххэм къэлэцыкъухэр ыкы нытыхъэр агъэчэфынхэр арь.

Фестивалыр «Диско 90-х» зыфиорэр шьуашэм ильэу ре-клохъынэу агъэнафе. Къэлэцыкъухэм алае зэнэхъокъухэр, зыныжъ хэкъотагъэхэр зыщычэфыщхъэ юфхъэбээ гъэшэгъонхэр къыдигъэблэгъагъэх. Бэдзэрэу Черемушкэм юпкэ хэмийльэу ШАТТЛ сыхьатныкъо

хъаклэу къеблагъэхэрэм квасыр ыкы лимонадыр юпкэ хэмийльэу ауплэкъуам алал ялэшт.

Квасыр ыкы лимонадыр зи-класэхэр, къэгъэлэгъон зэфшыщхъафхэр зышохъэшэгъонхэр, мэфэ къызэрэхъялор мэфэкъэу зыгъякло зышохъохъэр зэкээ зэхахъэм къырагъэблэгъагъэх. Бэдзэрэу Черемушкэм юпкэ хэмийльэу ШАТТЛ сыхьатныкъо

пэпчь юкышт ыкы мэфэкъирэ зыщыкъирэ чыплэм цыифхэр рищэлэштых.

Юфхъабзэм изэхэшаклохэм

зэрагъэнафэрэмкэ, мэфэкъирэ нэбгырэ 1500-рэ фэдиз къе-клошт.

(Тикорр.).

Гуманитар уштэйнхэмкэ Адыгэ республике институтэу Клэрэшэ Тембот ыцэлэхъэмкэ щитым иофишэхъэр лъэшэу гүхэл ашыхъо юфшэгъэу Емтэль Разыет фэтхъаусыхэх ыш иднай зэрихъожьыгъэм фэшл.

Урысыем и Мафэ ехъулІэу

ПЧАГЪЭХЭМ КЬАГЪЭЛЪАГЬО

Мэкъуогъум и 12-р Урысыем и Мафэу зыхэдгэунэфыкырэр 1992-рэ ильесым къышыублагь. Ильесыбэм къаклоц а мэфэкыр кыздикыгъэр нахыбэм къагурымыоу, ау зыгъепсэфыгъо мафэу зэрэштым къихэкыкэ, зерищыкагъэм тетэу хагъеунэфыкыгъэми, непэ ар зыфэдэми, ыцли щымыгъуазэ щылэжъэп.

Мыш фэдэ мафэ агъэнэфэным лялспэ фэхъугъе хъугъэшагъэхэм 1990-рэ ильесхэм къахиубытагъэхэр дэгъоу ашыгъуаззэх. Ахэм зэхъокыныгъэхэй къиздахыгъэхэр къералыгъом къизеркилуу къизэпичигъэхэп. Цыфхэр ахэм афхъязырыгъэхэп, зыпкытиныгъэ щылажъэп, ззо-зэпэуцужхэр субъектхэм ашыщхэм къарытаджэштыгъэх, терроризмэ, нэмык бзэджэшэгъэхэй хъильэхэм заушомбгүүштигъ...

Непэ тызымыгъэрэзабэрэ щылэнгъэям хэтэлъагъоми, джа ильесхэр эзифедагъэхэр кыдэглэхэхэмэ, нахышум ылъенникъокэ зэхъокыныгъэу фэхъугъэхэр къихэмгъэшынхэе плъекыщтэп. Анах шъхвааэр а лэхъаным егъепшагъэмэ, къералыгъом иэкономике хэхъонигъэ инхэр зэришыгъэхэр ары.

Бизнес инми, гуритми, цылуми зызэрарушомбгүэрэ, хъызметшаплэхэр нахыбэ зэрэхъухэрэй аш ишхъяатын. Гүщилэям пае, промышленностын, 2000-рэ ильесым къышыублагъэу 2018-рэ ильесым нэс пштэмэ, процент 60 фэдизкэ кыдигъэхэрэй хигъехъуагь. Аш фэдэ хэхъонигъэхэм иофшэпэ чыпэхэмкэ гумэкыгъо щылажъэри дагъэзыжыгъ. Статистикэм кызэригъэнафэрэмкэ, 1990-рэ ильесхэм иофшэпэ чыпэ зимишэхэм япчагъэе проценти 10-м ехъущтыгъэмэ, непэ процента 4,5-м къэсигь.

Шылыкъэ, 2008-рэ ильесым къышыублагъэу санкциехэм

апкъ къикыкыкэ къералыгъом къинигъо зэфэшьхафхэр илэхэ хъугъэ. Ау аш пае къемынэу инвестицииу къыхалхъэрэй фэди 2,5-кэ нахыбэ хъугъэ. Санкциехэр ары йекыбым кърамыщэу, тихэгъэгу къышыдагъэхэрэй продукциер дгъэфедэнным тъкыфэкыоным фытегъэпсихъагъэхэй программэхэр къералыгъом щатлупшихэм къекуаплэ фэхъугъэ. Ахэм шуягъэ къамытгъэули плон пльэкыщтэп.

Экономикэм зиушомбгүумэ, къералыгъом мылькоу, амалэу илэр нахыбэ мэхъу, нэмык лээныкъохэм ахэр афгъазэх. Аш изы шыхъат псаунгыгъэм икъеухъумэн пэуигъахъэрэй хэвшыкыкэ зэрэхъухагъэр. Непэ тимедицинэ амалышохэр илэхэ зэрэхъугъэм, шыкылакхэр зэрэшагъэфедэхэрэй адемыгъэштэн плъекыщтэп. Экспертхэм кызэрхагъыщирэмкэ, 2000-рэ ильесым медицинэм сомэ миллиард 204-м ехъу хальхэгъагь. 2017-рэ ильесым а пчагъээр сомэ триллионищым нагъэсигь, 2018-рэ ильесым изакью сомэ миллиард 400-м ехъу пэуигъэхагь. Аш фэдэу мылькушхэ зэрэхальхъэрэй ишугъагъэхэр, медицинэм учрежденихэу епхыгъэхэр ящикигъэ обрудование дэгъухэмкэ зэтгээпсихъагъэхэй хъугъэх. Шыкылакхэрэй амалыкэ перитхэр зыщаагъэфедэхэрэй медицинэ йэпилэгъур цыфхэм нах къызэлкэгъэхъэгъошу афхъугъ. Гүщилэям пае, 2005-рэ ильесым аш фэдэ юлэхъуагъэу зератыгъагъэрэй унагъохэм япроцент 29-р ары сабыиту зэрысигъагь. Ны мылькум фэгэххыгъээ программэм ыкы нэмык йэпилэгъоу унагъо ныбжыкыкэхэм къералыгъом артихэрэй яшугъагъэхэр, 2016-рэ ильесым сабыиту зыншаплухэрэ унагъохэр процент 40-м ехъугъэх, сабыиш ыкы нахыбэ зэрысхэм япчагъэе процента 20-м шхъарыгъ.

Джащ фэдэу гъэсэнгъээм, шэныгъээм, культурэм, спортын альэнкъокэ хэхъонигъэхэй щылажъэр гүрт ыкы спорт еджэплакхэрэй къашыхэрэй, культурэм и Унэу агъэклэжъэрэй,

нэбгырэ мин 60-м, 2017-рэ ильесым нэбгырэ мин 960-м ехъугъ. Нахыпеки аш фэдэ юлэхъуагъэхэм ашыщхэм ашыщыбэм юзэплэ гупчэшхэху амалышохэр зилэхэр къашызэуахыгъэх. Йолкэ хэмийлэу непэ диспансеризациер пкүн пльэкыщтэп. Сымэджэшхэр гъэклэжъигъэ хъугъэх, кээ ашыгъэри, ашыгъэри makлэп, непэрэ лъэхъаным диштэрэ оборудованиееки зэккэри зэтгээпсихъагъэх.

Кіэлэцыкыу Ыыгыпшэхэмкэ
Юфыгъоу къэралыгъом ильгэхъэри тигу къэтэжъуагъэхъэй. Непэ аш фэдэ гумэкыгъо щылажъэп. Гүщилэям пае, 2012-рэ ильесым чыпэ мин 800 фэдэз кіэлэцыкыу Ыыгыпшэхэм къашатыгъагь ыкы процент 64-м ехъоу а юфыгъо дэгээзэжъигъэ хъугъагъэ. 2017-рэ ильесым проценти 100-у ар зэшохыгъэ хъугъэ, субъектхэм аш фэдэ чэзыуухэр ялэжъэх.

музеу къышызэуахыхэрэй, нэмыкыбэм къаушыхъаты.

Мэкъумещ хъызмэтийм хэхъоныгъэхэй аужыре ильесхэм ёшыгъэхэр нэрыльгэгъу. Тигу къэтэжъуагъэхъэй колхоз зэхээзжыгъэхэм къагъэнэгъэ чыгихэр, зими ымыгъэфедэхэу цыраоу щылтыгъэхэр, блэжын

2000-рэ ильесым демографиим зими игуули ёшыщтыгъэхэр. Непэ мары тиреспублике изакью пштэмэ, амалэжъэу хъаулыре чыгу ильвэжъэп пломи хэуконоигъэ хүүтэл. 2000-рэ ильесым лэжыгъэ тонн миллион 65-м ехъу Урысыем ёшыгъэхъуагъагь. 2017-рэ ильесым а пчагъээр миллионы 140-м нэсигъагь. Ар рекордкэ альйтэгъагь, сида пломэ

умыльэкыщтэу зыфалоштыгъэхэр. Непэ мары тиреспублике изакью пштэмэ, амалэжъэу хъаулыре чыгу ильвэжъэп пломи хэуконоигъэ хүүтэл. 2000-рэ ильесым лэжыгъэ тонн миллион 65-м ехъу Урысыем ёшыгъэхъуагъагь. 2017-рэ ильесым а пчагъээр миллионы 140-м нэсигъагь. Ар рекордкэ альйтэгъагь, сида пломэ

ХҮҮТ Нэфсэт.

ЗУЛКЪАРИН

Шыныгъэлэжьэу, кэлэе гаджэу, общественнэ тофышэшхоу Блэгъожь Зулкъаринэ мэдээ 40-кэ узаклээбэжьмэ идунаий ыхъожьыгь. Зы цыиф дэгүүкээ, цыиф үүшкээ, цыиф зафэккэ дунаир нахь тхъамыккэ хүүгъэ. Үнүйбжь 87-м итээ дунаим ехыжьыгь. Ишшиэнэгъэ гъашэгъонэу, кызызэрыклоу щимытыгъэр ыухыгь.

Зулкъаринэ зэлъашлэрэ цыфыгь, ыццэ закъокли ар къашлэу щытыгь. Ары семыхырэхышшэу, зыццээр къызэрашлэщтим сицихъэ тельэу ситхыгъэ «Зулкъарин» шъхъэу зыкыфэсшыгъэр. Цээр бэмэ афаусыгъэу зэрэшмытыр, ныбжыкылабэ ригъэджа гъэу, бэмэ янэуасэу, шэнгыгэлэжжхэм ядунай пытэу зэрэхэтыгъэр, «Зулкъарин» пломэ, «Хэта сэло аш зыфиорэр?» зылон ежь илэгүүхэми, ахэм ауж къикыгъэ лэлүүххэми къахмыкынэу къызэрэсшшоштырэри льапсэ аш фэхъуг.

Зулкъаринэ иньжыбжыкэгүм къышегъэжъягъэу илэгүхүм къахэштэу чаныгъэ, үшүгъэ, ёшыгынгъэр дэгьоу ышлэштгыг. Шъхъэштыхъужькэу щытыгъэп, цыифхэм шъхъэклагэ афишиы-

щтыгъ, ежь емыпэссыгъэхэми уасэ афиштэу адэгүштээн ылъэкъыштыгъ. Шынпкъэр икласеу, цыфым төфэрэр риошьунэу лыгъэ хэллыгъ, ау амал илэу уийнцыкыуцтвагъяэп. Зытемыфэу агъэцыкыурэм кьоуцощтвагъэ, кыгъэгъунэштгъагъэ, щынэ илагъэп, Иэнэтэшхо зилэхэми, ахэм ягуадзэхэми ишлоши шхъэихыгъэу арилон ылъэкъыштыгъ.

куаджи Блэгъожьым иоф зышеши, «сэ сыдиректорышьыроу цыфэмэ затыриштыхыгъэ еджаплэм имызакъоу, кьюаджэзыгъэгумэкырэри ышагъ, ригъаджэхэрэр къызэрэкиыгъунагъохэми ашыгъозагъ. А фэдэу иоф зышиштэгъэ Аскъэла дэсхэр дэгъоу ышшэштыгъэренэу къаклэупчлэштыгъ. Еж къоджэдэсхэри къызэрэфэ разэхэм ишыхыат «Аскъэла

Сыдигуу цыфхэр ыгъэдөнхэ, зылтищэнхэ аш ылтээкынштыгь, ренэү «лидерыгь», узензыщэшьущт цыфыгь. Еджэ зэхжуми, ригъаджэхэ зэхжуми разбом ишкайаа Акъвасаа ициф гъэшүагь» зыфиор щыхтууцэр кызыэрэфагъэшь шагъэр.

Аскъэлае ильэс заулэ нах тоф щимышлагъэу хэку ОНО-

Цыфым зээчий хэлэе, еджнэмий, Иоштэнми лъэшэу афаблэ зыхыкэ, къырэхъуштыр бэ. Ау ахэм етгани Тхъэм къиритыгъэ амалыр къызаххэжжыкіэ, ышлэн ыльэкыищтыр бэдэд. Зулкъаринэ аш фэдагь: Тхъэм къыхильхъэгъэ амалхэм Иоштэклюшху зэрэштыр къаххэхъуягь. Блэгъожь унагъор түр щимышлыгаэху хэку СГО-ы инспекторэу аашжэй. Ау аши бэрэ Ѣымылэжьагаэу къалэу Горькэм дэт университетым иаспирантурэ щеджэнэу макло. Аш Ѣэнэгъэлэжьышху нэуласэ зыщижэхъуягъэху Алексей Миртовыр, Борис Головин ыкИ нэмыхкіхэм яшуагъэ къэкъуягь Зулкъаринэ Ѣэнэгъэм игъогу пытэу тэуцонымкіэ. А лъэхъаным урысыбзэмкэ специалист-

Адыгэ къэралыгъо къэлэгъэджэ институтым джыри урысыбзэмкэ къэлэгъяджэ ищыкъагъэу зэнэкъокъу зэрэзэхижэрэр зырельгъом, ашхэлэжьагъ, къышыахыгъ. Урысыбзэмкэ кафедрэм икъэлэгъэджэ шъхьаізу, етланэ доцентэу тофыашыу еублэ.

А лъехъяним ш ены-
гъэлэжъым к элэгъа-
джэх м ящык эг э д дэу-
щыт тхылъэу «Типы
ошибок в русской речи
учащихся-адыгейцев и
их источники» зыфиорэр-
етхъя. Ег эдж н юф у-
ыш агъэм ык и уш тын
юф ш эн у з ш уихъг э-
х м ар к ак к уагъ.
Ш еныгъэлэжъх ми к э-
лэгъаджэх ми юф ш а-
гъэм ос шхо къифа-

1980-рэ ильэсүүм факультетыкілээр пэублэ классхэм ащезыгъеджэштхэр къэзыгъэхъазырыштхэм игъэпсын Блэгъожыр фагъазэ, иппшэрлын, зэрихабзэу, чанэу егъэцакі. Сэнэхьатыр еджаклохэм ящикилагъэу къычіләкыгъ, аш апэрэ ильэсхэм нэбгырэ мин фэдиз щеджэштыгъ. Факультетым икъутамэхэр Шытхъалэ, Ейскэ, Кошхъаблэ, Апшеронскэм къащызэ-Іуахыгъэх.

БзитүшІеныгъэм и Гупчэ ильеcсыбэхэм Зулкъарине Io-фышо щишлагъ. ІенатIэу ыгъе-цакIэрэм охтабэ Ихыщтыгъэми, наукэм ыкли методикэм афэгъе-хыгъэу IoфшIэгъэ 260-рэ фэдиз къыхиутыгъ.

Ыңшъэкэ кызыэрэштыуағыз,
Зулкъаринэ науқам ықли щылә-
ныгъэм ильәнүкъо зэфэшь-
хяафхэм хәшыкъ афырилэу,
афэшагъязу щытыгъ, сыдре тоф
зегъэнакъи апэ итыгъ. Ар

**Сыдигъуи
Цыифхэр ыгъэ-
дэЛонхэ, зыльи-
щэнхэ ац ылъэ-
кЦыщтыгъ, ренэу
«лидерыгъ», узе-
зыщэшиуцт цыи-
фыгъ. Еджэ зэхъу-
ми ригъаджэхэ
зэхъуми, ренэу
зещэкЦуагъ, апэ
итыгъ.**

егъэджээ институтын урысыб-
зэмкээ специалист имышыгыла-
гы ээ кычыгыгы. Урысхэм «Где
родился там не пригодился»
зыфалорэм фэд. Партием ихэку
комитет ишлэх хэльэу еджакло
күаагьэми, кызынхум чынпэ
ыгьотыгыэп. Аш тетэу Горькэм
юф щишлэнэу къэнэ. «Аш
фэдэхэри щынэнгъэм хэхъу-
хьэх» ынти еуцоллагьэу юф
ышлээ, «Учителскэ гъэзэтим»

шыгъ. Ащ ишыхъат тхылъыр ятъонэрэу къызээрэхаутыжыгъяр. А юфшыгъэм къыкъеллыкъуагъэх бзитшүнэныгъэм фэгъэхыгъэ юфшэгъэ гъэшшэгъонхэр. Ахэм ащищ «Адыгейско-русское двуязычие» зы-фиорэр. Ары лъапсэ фэхъугъэр шүнэнгъэлэжым идокторскэ юфшыгъэ. Диссертациер Киев дэт къэралыгъо университетым къышегъэшьыпкъэжы.

зэрэкІэлэеъаджэм, зэрэшІэны-
гъэлэжым, зэрэшІэныгъэ-
хъэм, журналистикэм фэшагъэу
зэрэштыгъэм, общественнэ
ловшІэнэу ыгъэцклагъэм (ильэс
пчагъэхэм къаклоцл ар Кіэлэ-
цыкly фондым ипэшагь), иуна-
гъо зэрэфыштыгъэм, зэрэ-
ныбджэгъу дэгүүгъэм афэгъе-
хыгъэу тхыгъэ пчагъэ пшын
пльэкыщт.

Профессорээ Блэгъожь Зулкъаринэ хэгъэгүй ыкчи дунээ лингвистикэм илахьышо хильхъагь. Ар УФ-м ыкчи АР-м наукэмкээ язаслуженнэ йоифышшүү, УФ-м педагогическэ ыкчи социологическэ наукэхэмкээ иакадемие хэтыгъ. Орденхэр, медальхэр бэү илэх. Ахэм ашыц «Адыгейим и Щитхъузехъ» зыфиорэри.

Непэ шүкілэ тыгу къэкъижбы тигъээт иныбджэгүйгээ Зул-къаринэ. Гухэкл нахь мышэмий, ар редакцием кычлэхъажыщтэп, ишх мэкъэ чан чыжъеклэ къэлүжышищтэп, къытфэккэшыгью сэлам къитихъижышищтэп. Тхъэм джэнэтэйр къырет.

СИХЪУ Гошнагъу.

ЗэльашIэрэ артистэу, драматургэу Мурэтэ Чэпай къызыхъугъэр ильэс 80 мэхъу

Лъэуж нэф къыгъэнагъ, ІэпэІэсагъ

Зэчий дахэ зыхэлтыгье артист инэу, лъяпкъ искуусствэм лъэгъо зэныбжь зэдиштэ пхырызыщыгъэу Мурэтэ Чэпай Ис-махыилэ ыкъор мэкъуогъум и 12-м ильэс 80 хү奭тыгъэ. Ар Кощхэблэ районым ит къуаджэу Блащэпсынэ 1939-рэ ильэсым мэкъумэшшышэ унагъо къиххуухъагъ.

Гурыт еджаплар кызыгухым, колхозым щылэжьагъ. 1962-рэ ильэсүм театрэ искусствуэм икъэральгъо институтуэу А. В. Луначарскэм ыцэ зыхынрэр – ГИТИС-р дэгүү дэдэктээ кызыгъ.

Апшъэрэ еджэгпэшхор кызынухыгъэм щегъэжъагъеу, тыйдээлоф зищешли, сценэр зэ лэкыбышыгъэл, щэлэфеклэренэ аштетыгъ. Ильэс 50 лэпэ-цыпэм роль 200 фэдиз кышыгъадыгэ, урыс, дунэе классическэ драматургием кыхихэгъяжэхэ произведенияхэм ахэтхэ образанахь гэшлэгъонхэмкээ. Мурэтэ Чэпае театрэ искусствэмкээ гэхъэгъабэу ышыгъэхэм апаа «УФ-м изаслуженнэ артист», «АР-м инароднэ артист» щитхъуцлэхэр кыфагъяшьошагъэх.

Мурэтэ Чэпае драмэхэй «Батыр», «Шъузабэхэр», «Ным игумэй», «Шульээгүр мэшошху», «Іэнатлэм иньэрхэр», «Ер къызэрыкырыр кіэнкі зан» зы-филохэрэр ытыхыгъэх, ахэр т-атрэхэм ащағъэуцигъэх.

Мурэтэ Чэпае ыцээ ымышшэй
е ар ымыльтэгүүгээр Адыгэ шоль-
тырым зыныбжь иктугэ цыиф
гори имысыгээр сэгүгэ. Сыда
помэ ар лъэпкыым анахь илъэ-
пэ артист цээрлиягъ, йэдэб
зыхэлз цыиф үүшигъ, гум къин-
нэжхээрэм ащишыгъ. Ухэтми
уемызэшчи нэу къэгүүшчилэми,
орэд къёломи, сценэм тетми,
локлэшькэ дахэ хэллэгъ. Үшлэ-
щтыгъэм гүуни нэзи илагъэп,
үргээдэон ылтээкьыштыгъ. Иктыб
къэралыгъохэм арысхэ адыгэ-
хэми ахахьэу, алтынэсэу къы-
хэклигъ, адыгэ дунаим щы-
цээрлиягъ.

Сәри синасып къыхығыр арзыхат спектаклә зэфэшхъяфы-бэм мыйзэу, мыйтоу сяплыныр, мэфэкى инхэм иорэд макъиң сыйкәдәүкәү хъугъе, «Мерэмекъом иоред» аш зэригъэжъынчыщтыгъэм фәдәу гучэ макъэр екүпэу хәти къыложышиштэг; куп хәсми бәрәчэтыгъ – нәхъюир къыхилъхъеу, цыфышу дәдагъ. Гүшүлгүй уфехъумэ, пшоиғын-ағъэм бәкіл нахьыбәжъеу къыл-фырилотыкъыщтыгъ. Сәри сла-гъе а зэкәмни яхъатыркә зэльашләрэ цыфым ишыләнгъе зыфәдагъери, иунагъо ильгъе хабзэри, еджәнүр икласэу, цы-фынным күхъопсәу къызэр-тапхыгъари.

Муратэхэр – бэслүүнэих лъэпкыымкэ, Чөркесскэкэ ѡшп-сэүщтыгъэхэм къатекыгъэхэу ары къызэралуатштыгъэр. Чэпае ятэжь гъукэ лаазштыгь. Лъэпкыыр лъыцлэу Муратым къытексыгь: аш ыкъор Темыр, аш къытексыгъэр Хъакымаф, етланэ Пшымаф, Бисльян (ар Чэпае ятэжьыгь ыкъи ятэ Исмахыил ыцлагъэр), ехъ Чэпае яблэнэрэ въажух хувь э

Шэр – Чэпаэр фалсынай

зэрэхүүгъэрийн кыныуатэштэгийг. Ятшыпхүүм ыпхью Саудэт пшьэшье чэфилэл-нэутхэү, орэдьлоу, къэшүяаклоу, ильэсийн 9 – 10 горэклээ ежь нахьыжьешигээгээ. Аш Клубэ ѩэбанэ иорэдээ «Чэпай лын кызыэрэйкло» зын филорэр кыныоцтэгийг. Зэдапгуяа хэү ыкчи зэфэшгэхээхэу щитигээх. Цээ «Чэпай» аш кынфи-усыг, лыгье хэлъэу, цэрын хуунэу фэягь. Яунэгъоклоу Iyu, ши имыльэу, тынчыгээ дахэ ны-тыхэм зэрерагьэгтотынгээр сидигүүни клигъетхынштэгийг. Янэрэ ятэрэ посөгьү зэрэзэ-фехүүгэхэ шыкимэ щигъозаг, янэжь-ятэжкхэр дунаим зехыжьхэм, ятэ бын лужьум анахьыжьеу, зикъэмьшэу кызыэрэнагээр ыкчи ятшыпху Хабидэтыш кыныштэгтийр осьет кызыэрэришыжыгэагээр, ар ежь якуюаджэ щыщэу, Кьошымэ япхью, бзылъфыгэ шъабэу, цыфышлоуны фэхүүштэгтийр ареу кызыэрэчлэкигээр Чэпае кыныуатэштэгийг.

Янэ ежь ятэ къымыщээз, тъюгъ закъор азыфагоу щысыгъэхэ Къулэхэм ильяс 16 зэриянасъэр, бын зэримыгъээр, илрэ заплэм рашыжьи ытыш зарал

A black and white photograph capturing a moment at what appears to be a social event or party. In the center, a man with a shaved head and a goatee is the focal point. He is wearing a light-colored dress shirt under a patterned vest with a subtle paisley or floral design. He is gesturing with his right hand, pointing towards something off-camera to his right. His gaze is directed upwards and to the right. To his left, a woman with dark hair, wearing a dark, textured jacket over a light-colored top, looks towards him. In the background, another person's arm and shoulder are partially visible on the right side of the frame. On the far left edge, a small portion of a wine bottle is visible. The setting is indoors, with a window featuring vertical blinds visible in the background.

щэжьыгъа гээр ышлэштыг. Ая ятэ аар кыншэнэу зыралом, «Арээ, аар жыылоба?» зэрийгъа гэри Чэпае кыншэжьыстыг. Ауны бжжымкээ зэрагъа хэх шагью щыла гээп, Исмахыилэ лаби кыншаг. Ашкэ ятэ ныбжээ зэрэклэмыгъо жыгъа гээр, ныр гукэгүүшээ къэбзэ-льабзэу, Испкэ-льапкэу, унаагуу колхози зэдийгъынхэр зыфэуукочигъа эу зэрэштыр кийгээтхэвшигъа гээ. Чэпае кыншын тэштиг: «Мээзгээ чэцми хатэри сяи нэ ыпкэштиг. Сяйтэ лын Иштигъа гээ, «Исмахыил кынхь» — алоштиг. Заом защэм илъэрэ ныкъорэ синыйбжыг — кын-

Шъячэ пыим язымыгъэштагъэ-хэм Чэпае ятэ, Мурэтэ Исма-хыилэ аашицыгъ, Краснэ Полянэм дэжэ чьэпьыогуум и 20-м, 1942-рэ ильэсүм щыфэхыгъэхэдзэклол 250-мэ аашиц хуугье. Зэо ужым мы чыпэлэм саугээт ахэм аицэлэ шагъацнуул, чыпэлэ

еджаплэм имузей цыкly юф
ешлэ, туристхэр плъакло бэу
къэклох, Чэпае ятэ исурэт аш
члэт, мамырныгъэр зыухьума-
гъэхэм яшлэж агъэльланлэ.

Зэошху хъазабыр цыф лъеп-
къбыбэу хэгъэгум исхэм языгъ-
щэчыгъэр уцужыгъэ, а ильэсхэр
псынклагъэхэп, ау ны йушым,
Чэпае янэ, ыкъю цыкly игуклэгъу
мыухыжькэ а къинигъохэм
ашигхувмэнэйр фызэшоклыгъ:

мыгээм ктээн, дээн ылгээкүй-
щтыгь а уахьтэр хъашхүрээл-
щынэгтуягь, етлан э кыпи-
гъэхъожьшиштыгь: «үятэ джэнэ-
тым Kloot» ылоз, лыжым Іэ-
кысыцифэштыгь».

щтыгъэ, зэхасшэштыгъэ. Сэри
ежьым ыгу зэрэхэзгъэхъоцтым
нахъ та��ыр сыйзэхъум сыпы-
ллыгъ; еджэним сегугууштыгъ,
цифы сыйхъумэ сшойгъуагъ».

Чэтунэм (Лабинскэ) тхъя, къуяа, кіэнкэ зыфэпощтхэр ыхыхыэтэ, Чэпае янэ бэдзэрым клощтыгъэ, ежьыри зыдищэу къыхэкыгъ. «Іашу горэ къэшф» ылии зэ соми 2 къызыретым, «Ленин» тетхагъэу тхъиль къызэрищэфыгъагъэр ыкыи ар иапэрэ тхъильэу зэрэхъугъэр щигыуп-

Мыпшъяжэу зыгъэгушкоу сыйдигъу кыыготыгъэм гүнэнчъеу кыыдэхъугъэ пастумкыи зэрафэрэзэр кылощтыгъ. Ауми, янэ «артистым» кыикырэр зэримышлэштыгъэр, зэрэзэхимыфыщтыгъэр, ашт кыыхэкіеу зыфеджэрэмкэ ныр кызыуучыкыяа, врачэу, кілэеѓьаджэу, агрономэу, тхаматэу кыичлэкиштэу риоштыгъ, ролыбэу кыышыщтхэр эзкіе кызызэхильхъэштыгъэх. Арыыкыи кызыэрэчлэкигъэри: бэинасып кыыхыгъэр, кілэеѓьаджэ дэгъу дэдэхэми тоф кыышаштыгъ.

Адыгейм къызагъээжкым, ныбжыкіе купышлоу Адыгэ драмтеатрэм исценэ къытехьга-тъех, лъэпкъ драматургием ипъесэ анахышүхэм атехыгъэх спектаклехъу «Дэхэбаринэ ихъакIэн», «Ее последняя ставка», «Счастье само не приходит», Шъхъапльэкъо Хысэ ипъесэу «Шэуджэн Мос» — Мосэ ироль, Ч. Айтматовым иеу «И дольше века длится день», Шекспиркіе — Отелло, ежы идрамэхъу «Шъузабэхэм», «Ным игумэкI», «ІэнатIэм игъэрхэм», мыхэм анэмыхкіем роль зэфашхъафхэр дэгъу дэдэу къашишыгъех. Къулайныгъэм готэу гухахьори къэкIуагь, Іепээсэныгъеми зэригъэжагъэп. Мафэхэр, ильэсхэр клощтыгъех, Мурэтэ Чэпае театрэр ежы щыщ шыыпкъэ, ишыIэнныгъэ ин хууцтыгъэ. Театрэм готэу Адыгэ радиом творческэ гъусэныгъэ пытэ дырилагь, художественнэ тхыгъэхэм къяджэштыгъэ, зарисовкэхэр, очеркхэр ыгъэхъазырыштыгъэх. Итворчествэ нахь зыкызыэузыгъэхыгъэм ашыщ зеклон-зыпплынхъан гъогуххэу ышыгъэхэри: Америкэм, Германием, Сирием, Тыркуем, Израиль ашылагь, ыльэгъуи, зэхихи игуапэу джа-шыгъум тхъапэм ригъэкIуагь,

тхэнэйн ыгъэрхэвьатыштыгъ, гупшысэнэйр лъэшэу иклэсэгь. Орэд усыгъэхэри гучлээм кыиулы-хэу илэх. Чэпае къэралыгъо йенэтэзехэвьуи хууль - АР-м культурэмкэ иминистрагь. А зэклэми Ѣылэнгыэр нахь зэхэу-гуфыкыгъэу ыкли цыфхэр (Іэ-тыгъэ-хэхыгъэхэр ыкли кызыз-рыклохэр - лэжъаклохэр) нахь рагъешлагъэх, гухэльхэр ежь-ежырэу къеущыщтыгъэх, лъэпкь гупшысэмренэу удэлэжьэн, удэулэун зэрэфаер ышлаштыгъэ,ренэу иклэсэ Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм илофшлэн ышъхьклэхэлажьэштыгъ, гашлээр жъотыгъ. Иунэгъо шлагъэ кыкликэхъухъэштыгъ: ып-хууши, чиглэхэр ашлагь, со-

хууицт унагъохэр ашлагь, сэ-
нэхъяатхэр агъотыгъэх, ахэм
яльфыгъэ дахэхэр нэбгыри 9
хуугъэх... Мурэтэ Чэпае ишлу-
гтошхуагь, ильэс 74-м итыгъ
идунай зехъожьбым. Лъэуж нэф
къыгъэнаагь артист цэрыйлоу,
тхэкло гъэшлэгъонэу Мурэтэ
Чэпай Исимахыил ыкъом ыкъи
ишушлагъеклэ аар лъэпкъым къы-
хэншт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Зэкъошныгъэм игъогухэмкїэ

Гум къылъы Гэсырэ зэхэштэклоши

Шушлэ пчыхъэзехахьэу «Дунаим итепль» зыфиоу адигэхэм афэгъэхыагъэр гъашгъонэу Мыекъуапэ Ѣыкъуагъ.

Къырым Урысыем къыхэхъа-
жыгъэу мэпсэу. Адыгэим итуп-
нэгъоу Къырым ишэнгъэлэж-
хэр, тхаклохэр, зекло Ѣофыгъохэм
апыльхэр къещакло фэхъухи,
альманахэу «Дунаим итепльэр»
едзыгъу 7 хью къыдагъэкынэу
рахъухъагъ.

— Урысыем лъэпкъыбэ
щэпсэу, — къышуагъ пчыхъэ-
зэхахъэм тхаклоу, альманахым
икыдэгъэкын чанэу хэлэжъэрэ
Андрей Осташко. — Адыгэхэм
ятарихъ нахъ игъэкотыгъэу
дунаим щдгъашэ штойгъу.

Къыблэ шьольтырим, Темир
Кавказым адигэхэр ащепсэух.
Краснодар, Ставрополь крайхэм,
Адыгэ Республика, Къэбэртэе-
Бэлкъарым, Къэрэшэ-Щэр-
джэсым адигэхэр бешагъеу
арысих. Лъэпкъыр итэкухъагъэ
хувгъэшь пчагъэу зэрэхурер
къэлъытэгъуаими, Урысыем
ишъольтырхэм ямызакью, Тыр-
куем, Сирием, Иорданием,
Израиль, США-м, Германием,
нэмыхи I Ѣакыб къэралыгъохэм
ащыпсэухээ зэльеко.

Ныдэлъфыбзэр, шэн-хаб-
зэхэр адигэхэм къахъумагъэх,
лъэпкъыр анахъижъэу дунаим
тэхэм ащыгъ. Культурэм,
искусствэм, спортым, Ѣынэни-
гъэм ильэнкъо зэфэшхъафхэм
ащыпсэухын альэкы.

Іэкыбым къикыгъэх

— Адыгэ Республика, и
Лышихъэу Къумпыл Мурат
мыгъэ Тыркуем къизэрэкую-
гъэм, къэралыгъом ипащхэм
зэралыгъэ тигъэгушуагъ,
— къытиуагъ къалэу Измир
къикыгъэ тиньбджэгъоу Лы-
хужъыкъо Хъакан. — Дунаим
щыцэрило ансамблэу «Налмэ-
сым» иконцерт Тыркуем сыше-
плътигъ. Республика иорэдьоу
Кушъэко Симэ тадэжь Ѣылагъ.
Мыекъуапэ лъэпкъ күлтурэм

ехыилагъэу Ѣыслиэгъуагъэр
Тыркуем згъэзжэхъэм къафэ-
слотэт.

Лыхужъыкъо Хъакан тирес-
публике къэклюжыныш, Ѣып-
сэун имурад.

— Купшыхъо тыхъоу Сирием
тыкъикыгъэу Адыгэим зыщытэ-
гээпсэфы, — тизэдэгушыгъэ
льгээкуюатэ Стлашъу Борисэ.

— Сиунэкъоххэр сигүсэх.
Хъан, Мунэ, Шахирэ, нэмыхи
концертэр ашогъашгъон. Адыгэхэм
ятарихъ нахъ дэгъоу
зэдгъашэнхимкїэ мыш фэдэ
зэлукъэгъухэр тищыклагъэх.

Бзыльфыгъэ ныбжыкъыла ишы-
гъэу Задэ лъэкъуацлэу ыхырэм
сыкъеупчлэнэу итю сифальгъэп.
Ащ къытиуагъэр лъэпкъ гуп-

Нэгъой Яшар гражданствиту
и. Тыркуем къикыгъэу пчыхъэ-
зэхахъэм зэрэхэлжъагъэр Ѣы-
гъупшэжыщтэп. Къырым итха-
къоххэм альманахэу къыдагъэ-
кыгъэр шогъашгъон. Къещаклохэм
зэхэшэн Ѣофыгъохэм
кїэ I Ѣыпшэгъу афэхъунэу гухэль
и.

Тыркубзэки къыдагъэкы

— Адыгэхэм ятарихъ, ящи-
лахкїэ хэшыкъ фырьлэу альма-
нахыр зэрагъэфагъ. Тхыльэу
къыдагъэкыгъэр Урысыем
ишъольтырхэм, I Ѣакыб къэралы-
гъохэм альысэшт. Альма-
нахыр тыркубзэки къыдагъэкы

щэкъо Азэмэт, Дзыбэ Мы-
хъамэт, Лъачэ Альберт яорэдхэр
гум къылыгъэсигъэх.

Боджэкъо Бэлэрэ Цурмыт
Рузанэрэ адигэ шуашхэу
ашыгъэхэр пчэгум игъэкоты-
гъэу къыщагъэлэгъуагъэх. Сэе
фыжыыр зыщыгъ пшвашхэр
къэралыгъэр зэрэлтэгъурэм угъэ-
гушо, уильэпкъ дунаим на-
хышиоу Ѣашэ пшонгъуо хэкы-
пэхэм уягупшигъэс.

Къэлэцыкъу ансамблэу «Мы-
къуапэ инэфыльхэм» икъашъо-
хэр зыпльэгъухэкъэ, лэзужхэм
язэпхыныгъэхэр зэрэлтэхэр
нэгум нахышиоу къиклэуцо.

Уээкъотмэ — ульэш. Пчыхъэ-
зэхахъэм адигэхэр, урсыхэр,
украинцэхэр, къэндзалхэр, нэ-
мыыхи хэлэжъагъэх. Концер-
тэйм елтыгъэхэм альманахым
иапэрэ едзыгъуо къыдэкыгъэр
ащэфыгъ. «Налмэсым» ихудо-
жественне пащэу Хъоджэе
Аслылан къызэрэтиуагъэу, ра-
гъэкъэгъэ лъэпкъ Ѣофыр лъа-
гъэкотэт.

ЕМТЬИЛЬ Нурбый.

Сурэтхэр зэхахъэм къыщи-
тетхыгъэх.

шысэм къылкырыэкы. Адыгэхэр
тыдэ Ѣылхэм, зы бзэкээ зэд-
гүшүшнэх альэкы. Яорэдхэр,
къашъохэр дахэх, лъэпкъыр
зэфащэ.

Рагъэжъагъэр лъагъэкютэт

Литераторзу, журналистэу,
драматургэу Ольга Мельчукурэ
Андрей Осташкэрэ зэхахъэм
къызыщэгүшнэх, альманахым
иатлонэрэ къыдэкыгъоу Ѣоф
зэрэдашэрэр хагъэунэфыкъыгъ.

Пчыхъэзэхахъэр зэращаагъ
журналистэу Ахэдэжэго Рузанэрэ
артист Ѣыкъи орэдус цэрилоу
Лъачэ Альбертрэ. Лъэпкъым
ехыилэгъэх тхыгъэхэу альма-
нахым къыщыхаутыгъэх ащыщ-
пычыгъохэм зещаклохэр Ѣупкъу
къяджагъэх.

Концертэр

Адыгэ Республика, и Къэ-
ралыгъо академическэ лъэпкъ
ансамблэу «Налмэсым», «Зэ-
факлор», «Налмэсир къэшъор»,
Іэкыбым Ѣылхэм
тильэпкъэгъухэм
якъешшо зэхэт-
хэр, Тыркуем
шыпсэухэрэм
афэгъэхыгъэ
къашъор, нэмыхи
хэри къашыгъэх.
Къашъохэр къэ-
зышыгъэх Хъа-
къу Анжеликэ,
Бэрзэдж Дианэ,
Ахътэо Бэлэ, Къу-
лэ Алый, Абрэдж
Алинэ, Едыдж
Гушъо, Сим-
болэт Бисльян,
фэшъхъафхэм
бэрэ I Ѣегу афыте-
угъагъэх. Артист
цэрилохэр Бы-

Щыңыгъэр, спортыр, еплъыкІэхэр

Нахьышум тыфэкІо

Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу, дунаим самбэмкэ гъогогу 11 дышъэр кыышызыхыгъэ Хъасанэкъо Мурат джырэблагъэ гүшүїгъу тыфэхъугъ.

— Адыгэ Республикэм спорт лъэпкэ зефэшхъафхэмкэ зэнэкъокъу инхэр щызэхашэх, — къелуатэ Хъасанэкъо Мурат. — Аужырэ ильсхэм Адыгейим спорт псеолъабэ кыышызыхыгъ.

Республикэм икъэлэ шхъялэу Мыекъуапэ стадиони 3, спорт Унэшхуи 4, нэмикІхэри щагъэпсыгъэх.

Спорт щеруаплэ Мыекъуапэ икъыблэ дэхъаплэ кыышызыхыгъэм фэдэ Урысыешхом итэп. Хэгъэгум ихэшыпыкыгъэхэ командхэм егъэджэпэ-зытъесанлэ афхъушт. Спорт Унэшхуу «Ошутенэм» зэнэкъокъубэ щекло. Псы спортым зыфэзигъа сэхэрэм псеолъакІэхэр афашигъэх.

Кобл Якъубэ ыцІэ зыхырэ спорт Унэшхом дзюдомкэ, гандболымкэ, спорт гимнастикэмкэ, фэшхъафхэмкэ зэнэкъо-къухэр щызэхашэх.

Кобл Якъубэ кэщакло зыфхъугъэ спорт Унэшхуу Мыекъуапэ щагъэпсыгъэр итеплъекэ дахэ. Хэгъэгу зэнэкъокъу инхэр щызэхашэх.

Мурат, мэкъуогъум и 15—16-м Урысыем ия VII-рэ спорт зэлукІэгъу-хэр Мыекъуапэ дзюдомкэ щыкІоштых.

— СССР-м изаслуженнэ тре-

нерэу Кобл Якъубэ шлэжь зэнэкъокъур фэгъэхыгъ. Дзюдомкэ бэнаклохэм ямызакъоу, Кобл Якъубэ юф дээвшилгэхэр, спортым щыцІэрилохэр, шлэжьир зыгъэлъаплэхэрэр зэхахьэм хэлэжъэштих.

Къэралыгъо Думэм идепутатэу ушыт. ШъуизэлукІэгъуэм спортым ехъылгагъэхэ Йо-фыгъохэу къащишыуІэ-

тыхэрэм Адыгейим ыцІэ кызыраюэрба?

— Тизэдэгүшүйэгъу кызыэрэшхэдгэштигъэй, спорт посуалъэхэр тиреспубликэ зэрэшашхэрэм мэхъанэ ин етэти. Нахын пэккэ спорт Унэшхуу тимылашэми, дунаим, Европэм, Олимпиадэ джэгунхэм медальхэр къащахынтыгъэх. Опытуу щылэр нахышуу зэрэдгээфедэштих ары непэтызэгупшисэрэр.

— Дзюдомкэ судьяу Бэрзэдж Светланэ Налычук щэлсэу. Адыгейим испортсменхэм ар алъэлъэ. Зэкъош республикэхэр зэрээлтыкІохэрэм имэхъан зыкъиЛэтыгъэу ельтиш.

— Сэри аш десэгъаштэ. Адыгэ бирракъым чIэтхэу нэпээпль сурэтхэр атырахыхэу сэльэгъух. Къэбэртэе-Бэлькъарым кыышыхъугъэхэу Адыгейим щагъэсагъэхэм Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим изэнэкъокъухэм дышъэр къащахыгъ. Тао Хъесанбый Урысыем дзюдомкэ ихэшыпыкыгъэ командэ итренер шхъял. Спортышом нэмикІхэри щылыклотагъэх.

— Мурат, Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэу сида джыри тигъэзетеджэхэм къялІо пиЛоигъор?

— Адыгэ Республикэм илэшхъээтхэм спортым зегъэушомбгүгъэнэмкэ юфыгъуабэ агъэцакэ. Иэнатэу сиызүүтэр кыдэспэйтээзэ, Адыгейим испорт изыкъеэшэтийн сиахь хэсшихъашт. Спортым лъэпкъхэр зэфэшхэх, псаунгъэр егъэпштэ. Сыфай физкультурэм пышагъэхэм ягчагъэхэхэй хэхъонэу, яшынгъээ нахышуу хуунэу.

Сурэтым итхэр: **Хъасанэкъо Муратрэ Бэрзэдж Светланэрэ зэнэкъокъум гъэхъагъэ щызыгъэхэм афэгушлох.**

Самбо

ХагъэунэфыкІэу чыплиш

Къэбэртэе-Бэлькъарым икъалэу Тэрч самбэмкэ зэлукІэгъуэр щыкІуагъэх. К. Пэнагом ыцІэкэ агъэнэфэгъэ шуухъафтынхэм якыдэхын спортыменхэр фэбэнагъэх.

Хэгъэгум ишъолъыр 15-мэ къарыкыгъэхэр алырэгъум щызэлукІагъэх. Адыгэ Республикэм самбэмкэ иеджаплэ итренерэрэ Джалымэкъо Аслъян кызыэрэтиуагъэу, бэнэкли 100 фэдиз теклонигъэм фэбэнагъ. Апэрэ чыплэр кыдэзыхъихэрэм «Урысыем спортымкэ имастэр» зыфиорэ щытхууцээр къафаусынэу зэрэштих имэхъанэ зэхэнцахлохэм къыхагъэшыгъ.

Джалымэкъо Долэт, кг 74-рэ, апэрэ чыплэр къыфагъэшшошагъ. Бэнакло D. Хъакурынэмрэ A. Джалымэкъомрэ агъасэ. Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар-тех-

ническэ колледжир Джалымэкъо Долэт къуухыгъ, икуулайныгъэ хигъэхъонымкэ ишьылкъеу юфыдешшэжы.

Тхакуущинэ Ахъмэд, кг 100, тыхыныр къыфагъэшшошагъ, тренерхэрэ D. Хъакурынэмрэ K. Куржымэрэ ишацх.

Дэхъужж Хъызыр, кг 57-рэ, яшнэрэ чыплэр къуухыгъ, тренерхэрэ D. Хъакурынэмрэ M. Дэхъужжимэрэ агъасэ.

Сурэтым итхэр: **тренерэрэ Джалымэкъо Аслъян хагъэунэфыкырэ чыплэр къыдэзыхъыгъэ бэнаклохэм ахэт.**

Зэхэзыщагъэр ыкИ кыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ Юфхэмкэ, ИкІыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэзгъухэм адьрияэ зэпхынгъэхэмкэ ыкИ къебар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхэм 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъагъэхэр редакцием зэкIегъэкІожых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зышаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын Юфхэмкэ, телефон-радиокъэтынхэмкэ ыкИ зэлъы-ІсыкI эамалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпI гъэлоры-ШапI, зэраушыхъятыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышаухаутырэр
ООО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкИ пчагъэр 4300
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1235

Хэутынм узцыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
Зышаухаутырэр уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъялэр Дэрбэ Т. И.
Редактор шхъялэм игуадзэр Мэшлэкъо С. А.

ПицэдэкIижь зышаухаутырэр секретарыр
Хурмз Х. Х.